

goed burgers van Nederland als de liberalen met hun neefjes en nichtjes.

Is na langen en vaak hangen strijd de gelijkstelling van Openbaar- en Bijzonder Lager Onderwijs erkend, we mogen niet rusten voor zulk een gelijkstelling ook op het gebied van het Hooger Onderwijs publiekelijk wordt aanvaard.

Met opzet lieten we hier het financiële element nog buiten beschouwing.

Op subsidie zijn we niet bijzonder gebrand.

We wagen het liever met eerlijks en vrije concurrentie.

Ons zou het het liefst zijn, wanneer liberalen, sociaal-democraten enz. hun Hooger Onderwijs bekostigden, dan nemen wij de kosten van het onze gaarne op ons en er zou een bezuiniging op het Staatsbudget zijn bereikt, welke meetellen mag.

Maar we begrijpen, dat aan de doorvoering van dit stelsel een kwart burgeroorlog vastzit en dat zich daarbij tal van moeilijkheden opdoen.

Hieraan hebben we echter vast te houden: we hebben recht op een subsidie, die evenredig is aan de kosten voor het Openbaar Hooger Onderwijs.

In hoever wij van deze subsidie kunnen en zullen gebruik maken, is een andere zaak.

Is onze zaak.

Maar de Staat heeft ze ons ten minste aan te bieden.

Veertig procent der bevolking betaalt belasting voor het Openbaar Hooger Onderwijs, terwijl het voorstander is van het Bijzonder Hooger Onderwijs.

Het draagt bij ook in de geldverspilling, welke bij het Openbaar Hooger Onderwijs aan den dag is gekomen.

Het betaalt bovendien nog eigen Hooger Onderwijs.

Is dat geen roepende ongerechtigheid?

Moeten wij bij den tot nog toe onrechtvaardigen Rechter Staat niet aanhouden, opdat hij toegeve, vóór wij komen om hem het hoofd te breken?

— Gloriose dag.

De Universiteitsdag, welke achter ons ligt, was een gloriose dag.

Feitelijk was het pleit in de droeve kwestie reeds gewonnen door het beleidsvol optreden van Directeuren en Curatoren.

En de van alle oorden naar Utrecht saamgestroomde vrienden en vriendinnen onzer Universiteit zelden daarop het zegel.

Aan de uitkomst twijfelden we niet.

Maar dat die zóó schitterend zou zijn, overtreft onze verwachting.

Zelfs hoofdelijke stemming bleek onnoodig.

Er heerschte een opgewekte stemming als in geen jaren.

Wat los zat, werd vastgeschreefd.

Wie te voren bezwaard was, haalde ruim adem.

De klokke, principiele, vurige rede van Mr. Bijleveld zette de kroon op het prachtige werk van dien dag.

Er werd verhand gevoeld, tusschen wat op dien dag was tot stand gebracht en den slopsalm: Zijn Naam moet eeuwig eer ontrangen.

— Iets vollediger.

Voor het persverslag over onzen Universiteitsdag heb ik allen lof.

Natuurlijk mag daaraan nooit de eisch der volledigheid worden gesteld.

Dan zou men kolommen te kort komen.

Vroeg ik nog nooit correctie of aanvulling van enig verslag, ik zou dit ook nu niet willen doen.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

CV.

De Plancius-rede bleek een muisje te zijn, dat een staartje had.

Al dadelijk gaf het couranteverslag aanleiding tot misvatting. In den strijd hierover mengde zich ook de Kerkelijke Courant. Ze schreef:

Dr K. is veel te koel betekenend, om zich aan eene uitstorting van zijn gevoel over te geven. Het verslag van de Standaard is daartoe veel te degelijk en te bedaar gesteld, om aan eene gebrekkig weergegeven improvisatie te doen denken. En gesteld eens, het onwaarschijnlijke was mogelijk, dr K. krijgt dan toch de proef van dat No., van zijn blad, waarin zijne rede staat, in te zien. Kon en moest hij toen niet de fouten hebben verbeterd? Of mag men zijne lichtvaardigheid zóóver laten gaan, dat hij, in Amsterdam tegenwoordig, toen het blad werd afgedrukt, de revisie opzettelijk verzamde? En al ware dit zelfs mogelijk, moest dan de lezing van zijne zoo jammerlijk verminkte rede in no. 3678, hem niet onmiddellijk naar de pen doen grijpen, om in no. 3679 te herroepen wat daar namens hem ten onrechte was gezegd, al het overdrevene te schrappen, al het onjuiste te verbeteren? Maar daar is geen redelijk mensch, die aan eene opeenstapeling van zulke dwaasheden geloof.

Niet onaanvaardig is het te lezen, wat Dr. Kuyper

Maar waar de gelegenheid in „De Reformatie” voor mij openstaat, grijp ik die aan om eenige aanvulling van het door mij gesprokene te geven.

Niet natuurlijk omdat ik wat ik sprak het voornameste acht.

Doch omdat, hoezeer ook tegen mijn zin, ons blad er bij betrokken was.

Zoodra ik thuis kwam heb ik mijn improvisatie zooveel mogelijk woord-ge trouw opgeteekend.

Ik sprak dan ongeveer als volgt:

Niemand zal er mij wel van verdenken, dat ik de tooneelkwestie licht opneem. Ik kan getuigen, dat ik van het begin af er onder gebukt ging en er nog onder gebukt ga. Vooral smart het mij zeer, dat er nog in deze vergadering een tweetal stemmen opging — en in het bijzonder smart mij dit van Prof. Honig —, die de feiten anders voorstellen, dan zij werkelijk zijn. Men doet het voorkomen alsof ik mijn artikelen in „De Reformatie” tegen de studenten heb geschreven. Dit nu is belachelijk onwaar. Ik wist niet beter of er waren bij deze zaak slechts een paar studenten betrokken, een meening, waarin ook anderen verkeerden en die in de laatste berichten hieromtrent weer gesteund wordt. Maar het is beter hierin niet meer te roeren. Ik schreef mijn eerste artikelen voor het Gereformeerde volk en ook tegen een deel van het Gereformeerde volk om te waarschuwen, wijl we hier voor een ernstige afwijking stonden. Had ik geweten, dat er zooveel studenten aan de opvoering deelnamen, als ik nu weet, ik zou anders te werk zijn gegaan, ik zou op dat oogenblik niet geschreven hebben, hoewel op den duur eenige publikatie niet mocht uitblijven. Maar op grond hiervan moet ik dan ook tegen de beschuldiging als zou ik wat binnenshuis had plaats gegrepen op de openlijke markt hebben behandeld, als zou ik de vuile wasch buitenshuis hebben behandeld, ten ernstigste protesteeren.

Hierop interrumpeerde Prof. Honig: dat aanvaard ik niet.

Ik antwoordde: Dan verzoek ik Prof. Honig mijn eerste twee artikelen in „De Reformatie” nog eens onbevangen na te lezen en als ik er dan nog mijn eerewoord op geef, dat dit alzo is en hij aanvaardt het niet, dan blijve dit voor zijn verantwoordelijkheid.

De voorzitter zeide hierop, dat hij onder broeders een eerewoord niet noodig achtte en dat het ja ja kon zijn, waarvoor ik hem dankzel.

Ik ging voort: ik heb in de dagen van de tooneeluitvoering aan de alarmklok getrokken. Want ik zag het voor mijn oogen: er was gevaar. Ik mocht dat niet laten passeeren. Ik moest opkomen voor het Gereformeerde beginsel. Ik wilde verhoeden zooveel in mijn vermogen was, dat wij verder zouden afglijden. Want dat gevaar is heusch niet denkbeeldig. Verschillende verschijnselen onder ons wijzen op verslapping. En nu heeft men gezegd: gij hebt te hard aan de alarmklok getrokken. Maar ik houd het voor beter zóó hard alarm te maken, dat desnoods de buren ervan wakker worden, dan dat ik zoo zacht zou trekken, dat de bewoners van het huis, waar de brand uitlaat, zouden blijven doorslapen. Heb ik misschien een te hard woord gesproken? Men vergeve het mij. De apostel Jakobus zegt: indien iemand in woorden niet struikelt, die is een volmaakt man. Maar men bedenke ook, dat dit van allen geldt. Allen, die zich in deze zaak hebben uitgesproken, zijn in woorden

op deze journalistische mijmeringen antwoordde:

Dit toont wel, hoe weinig de redacteur van een Weekblad begrip heeft van de hoofdredactie van een Dagblad.

Verbeeld u dat een hoofdredacteur vooraf heel zijn courant moest lezen.

Och, zelfs daarna leest geen hoofdredacteur zijn heele courant.

Laat ons daarom tegenover deze mijmeringen eens de nuchtere feiten stellen.

Ze zijn deze:

1o, dat ondergeteekende van den inhoud van buiten- en binnenland, in de Standaard niet dan bij hooge uitzondering, vóór die afgedrukt is, kennis draagt;

2o, dat met name verslagen van vergaderingen nooit vooraf onder zijn oogen komen;

3o, dat in casu door den reporter het verslag over de Plancius-rede hem wel was toegezonden, maar dat hij, bij het zien, hoe reeds de eerste zinnee de beste hem vlak het omgekeerde in den mond legde van wat hij gezegd had, het stuk opzettelijk niet verder inzag, voor verantwoording van den reporter liet, en ongelezen terugzond;

en 4o, dat het stuk, nadat het geplaatst was, niet door hem is ingezien noch gelezen, voordat het zonderling-tegenartikel in de Amsterdammer verscheen.

Zoo zijn nu de feiten!

En vergelijk daarmee nu eens wat u de Kerk. Cour. verhaalt.

Om een iegelijk tot een juist oordeel in staat te stellen, had Dr. Kuyper intusschen het gesprokene in Plancius zoo getrouw mogelijk uit zijn geheugen in druk weergegeven.

gestruikeld, anders zouden zij volmaakte menschen moeten zijn.

Gaarne sluit ik mij aan bij het woord van den heer Schouten. Alleen zou ik de lijn willen doortrekken. Deze kwestie staat niet op zichzelf. Men moet haar in haar verband nemen. De diepste oorzaak ligt hier in de inzinking, waarin wij allen leven. Er kan tegenwoordig bij ons zooveel door. Wij leven lang zoo nauw niet meer. Wij moeten weer naar den tijd der beginselen terug. We moeten weer principiëler worden. En nu weet ik het ook wel: we leven in een anderen tijd, dan toen onze Vrije Universiteit werd opgericht. We hebben in de studie ons ook te werpen op het feitenmateriaal en dat te verwerken. Maar onze beginselen moeten toch boven alles uitschitteren. En dat geldt niet alleen voor de Universiteit, maar voor heel ons volk. Daarom verblijdt het mij, dat Dr. Scheurer zijn motie eenigszins gewijzigd heeft. Voordat de voorzitter zijn motie indiende, had ik er reeds een in de gedachte in denzelfden geest. Uit het woord van een enkele beluisterde ik wantrouwen tegen de Universiteit. Dat mag niet. Alleen in een sfeer van vertrouwen kunnen we tot overeenstemming komen. Waar er een algemeene verslapping heerscht, wie zou daar den moed hebben een steen op te nemen en te werpen naar onze Vrije Universiteit? Wij hebben den Heere te smeeken tot op onze knieën toe, dat het oude goud onzer beginselen weer ga glanzen. De Heere onze God geve ons op dezen dag verblijdende uitkomst.

Hoewel ik niet naar de vergadering gegaan was om te spreken, voelde ik tijdens het debat den drang in mij opkomen het een en ander te zeggen. Dat ik over het meeste gezeggen heb, kwam door het betreurenswaardige incident Prof. Honig, die ik eerst had te antwoorden. In elk geval wilde ik het den voorzitter niet lastig maken en den spreektijd niet overschrijden. En het resultaat bewijst, dat men er niets aan gemist heeft. De uitslag kon niet beter zijn.

En dat is toch maar de hoofdzaak.

Blijke deze dag een keerpunt te zijn.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

Jacob Israël de Haan. †

Allerwege is de moord, de vorige week te Jeruzalem gepleegd op Mr. Jacob Israël de Haan, aanleiding geworden tot persbeschouwing over zijn persoon en arbeid. Vooral ook huitenlandsche en speciaal-Joodsche bladen hebben gewezen op de bijzondere beteekenis, die deze Nederlander heeft gehad, en op het verlies, dat „de orthodoxe Jodenheid” (ik neem dezen term over uit een Joodsch blad) door dezen moord heeft geleden.

Ook ten aanzien van de Haan geldt weer, wat met zoovele beteekenende figuren is geschied, eerst met zijn dood eigenlijk is de belangstelling gekomen voor wat hij beoogde en deed, is de erkenning gekomen van zijn beteekenis en kracht. Nu, enkele dagen na den moord, kunnen we uit de verschillende persartikelen een bijna volledig beeld ons vormen van dezen man, waar te voren dikwijls alleen eenzijdige meeningen te hooren waren.

Onze lezers hebben van die persbeschouwing al licht kennis genomen. In ons blad van de vorige week werd er iets uit overgenomen. En dan hebben ze gezien, dat de Haan rechtsgeleerde en journalist van erkende bekwaamheid, maar ook

Maar ook daarmee was de beweging over deze rede nog niet tot stilstand gebracht.

Men duidde het den redenaar euvel, dat hij gewaagd had van het voorbijzijn van het tijdperk onzer glorie, toen Europa ons naar de oogen moest zien, en van onze weinig beteekenende stelling onder de natien in den tegenwoordigen tijd. Het heette, dat Dr. Kuyper daarmee ons voorgesteld had als een nation éteinte, als een uitgedoofd volk. Toch had hij er, veeleer omgekeerd, juist met vuur op gewezen, dat, ondanks die stelling onder de volken ons volksgevoel nog leefde; en dat er, werden we ooit van Duitsche zijde reddeloos overweldigd, hier altoos nog een kern, en stellig niet de minst nationale kern zou worden gevonden, die liever dan onder Duitsche overheersching den nek te krommen, de zee overstak en uitweek naar Transvaal.

Ook werd het Dr. Kuyper euvel geduid, dat hij gesproken had van mogelijke onderdrukking onzer richting. Toch was de aanvang van mogelijke onderdrukking op het terrein van het onderwijs nog aanwezig. Ook had Kappayne gesproken van minderheden, die onderdrukt moesten worden. En nog pas, in de Amsterdammer, Dagblad voor Nederland, van 28 Febr. 1884, had Mr. J. A. Levy, de voorzitter van de liberale kiesvereniging Burgerpligt, gedreigd, dat het liberalisme de onverdraagzame orthodoxie, met het woord, zoo 't kon, en zoolang het kon, maar zoo het moest, met de daad, zou weerstaan.

Dr. Kuyper wachtte op 'n gelegenheid om de fatale beteekenis dezer woorden in het licht te

dichter was. danigheid, d

Wat de H zijn ongehoor keerd scheen vaartijk en uit allerlei heeft aangele Zionisme, de weging gewo andersdenke. Zelfs heeft hij „Daily Mail” pioen te zi onvervalsche dienst”. (politieken n boycot als zalem, her slotte vermo wat een de martelaar”. alleen, maar van „z'n v.

Dat ooste z'n dichtwe Deyssel en hij gaandew passie van een s'rk e gekleurd, or eerlijkheid a legde. Zoo r over de ve b.v. z'n bo een reis do was z'n s onwaardighe van z'n va („Het Joods z'n literair bewogenhei ook „het den, want herinnering In z'n we feestcyclus meer dan i leerende en tocht, haat anderen en.ijn-voelen is als dich door het die teleurg Eén twe t bijzonder z'n hechte beteekenis houding te teekende z significa z aan de Am en Taak de artikelen e deze eige want, zoom derland”, z begripszuiv dit opzicht de rake, g dent van h De bloeml die onder

stellen. En men, toen Toen toch vaal, die, gram hadd het drietal Transvaal En terwijl Amsterc den lof o eerbiedigen beschuldig ring van onder hun de politie heid niet met gewe

Dit dfe Deputatie, om de lev het vader lijke plich heid. Zie ur van 4 de nrs 7 Intussch een pogin als ging tyrannie, 'n paar k nitoitsleer keurig st Kuyper. 2